

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента

Барановської Ірини Георгіївни

на дисертаційне дослідження **Бянь Наньнань**

на тему «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження Бянь Наньнань на тему «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції» зумовлена сучасними трансформаціями у сфері вищої мистецької освіти, що орієнтують на підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до саморозвитку, професійної мобільності та ефективної діяльності в умовах психоемоційних навантажень. У вокально-виконавській діяльності це набуває особливого значення, оскільки якість сценічного виконання визначається не лише рівнем технічної майстерності, а й здатністю до усвідомленого самокерування емоційними та психофізіологічними станами.

Вокально-виконавська саморегуляція, зазначає Бянь Наньнань, постає як комплексна професійно значуща характеристика, що інтегрує фізіологічні, психолого-педагогічні та художньо-естетичні механізми організації виконавського процесу. Її актуальність зумовлена необхідністю забезпечення високої якості вокального звучання за умов зростаючих сценічних навантажень і необхідністю ефективної системи вокальної підготовки без ризику перевтоми голосового апарату (с.83). Водночас, попри значний прогностичний потенціал феномену саморегуляції, проблема її цілеспрямованого формування у підготовці магістрів музичного мистецтва залишається недостатньо розробленою, що потребує її глибокого теоретичного осмислення та методичного забезпечення.

Актуальність дослідження посилюється міждисциплінарним характером феномена саморегуляції, який інтегрує положення психології, фізіології, педагогіки, музикознавства. Визначення сутності, структури, а також обґрунтування педагогічних умов і методики її формування відповідає сучасним науковим і практичним потребам мистецької освіти. Важливим є й розроблення інструментів розвитку рефлексії, самоконтролю, емоційної стійкості та індивідуального стилю виконавської діяльності майбутніх викладачів вокалу, що забезпечує підвищення якості їхньої професійної підготовки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Дисертаційне дослідження «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів

музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції» Бянь Наньнань входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та є частиною наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017), що вказує на актуальність та важливість обраної теми.

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (від 31 жовтня 2024 року, протокол № 5).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів. Оцінюючи найвагоміші наукові здобутки дисертації Бянь Наньнань, доцільно відзначити теоретичні й практичні результати, що характеризуються науковою новизною та мають практичну значущість.

У дисертації вперше здійснено цілісне дослідження проблеми підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. У міждисциплінарному вимірі розкрито сутність поняття вокально-виконавської саморегуляції як інтегративної властивості особистості, що поєднує свідомо організовану умотивовану систему внутрішньої активності з механізмами психофізіологічного, емоційного та когнітивного контролю і виступає ключовим модератором здатності майбутнього викладача вокалу самостійно конструювати програму власних дій і ефективно адаптуватися до мінливих та стресових умов сучасного соціокультурного середовища.

Бянь Наньнань обґрунтовано структуру вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів музичного мистецтва, яка включає мотиваційно-інтенційний, пізнавально-пошуковий та рефлексивно-регулятивний складники, запропоновано модель методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції та розроблено стратегію її реалізації на основі взаємодоповнювальних наукових підходів: міждисциплінарного (наскрізного), аксіологічного, особистісного, антропологічного, праксеологічного, комунікативного, акмеологічного, синергетичного і холистичного. В підґрунтя запропонованої моделі покладено низку педагогічних умов: формування емоційно-вольової стійкості майбутнього виконавця в індивідуально-орієнтованому освітньому середовищі; спонукання магістрантів до пізнавально-пошукової активності у процесі індивідуалізованого осягнення прийомів вокально-виконавської саморегуляції; актуалізація художньо-технічної та психологічної автономності вокально-виконавської діяльності в ситуаціях публічного самовираження.

У дослідженні розроблено критерії сформованості вокально-виконавської саморегуляції (ціннісно-вольовий, гностично-індивідуальний, контрольнорефлексивний), удосконалено діагностичний інструментарій оцінювання рівнів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до її здійснення.

Авторкою уточнено поняття вокальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва, що потрактовано як цілісний процес формування системи професійних знань, умінь і навичок, які охоплюють техніку голосоутворення, інтонаційну точність, дихальну координацію, артикуляційну виразність та здатність до художньо-експресивної, емоційно переконливої інтерпретації вокальних творів.

Практично значущими є результати дослідження, оскільки теоретичні положення та методичні напрацювання, висвітлені в дисертації, можуть бути впроваджені в освітній процес педагогічних і мистецьких закладів освіти, зокрема у фаховій підготовці майбутніх магістрів музичного мистецтва, підготовці викладачів різних спеціальностей, а також у науково-дослідній роботі здобувачів третього рівня вищої освіти.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях.

Основні теоретичні положення й результати даного дисертаційного дослідження висвітлені здобувачкою в 11 публікаціях: з них – 3 статті у наукових фахових виданнях України, 8 – апробаційного характеру, з яких 1 – у міжнародному виданні. В працях, написаних у співавторстві, чітко визначено особистий внесок здобувача.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень.

Детальне ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Бянь Наньнань дає підстави відзначити належний рівень обґрунтованості наукових положень, послідовність викладу ходу та результатів дослідження, глибину теоретико-методологічного аналізу проблеми.

У вступі дисертації аргументовано актуальність теми, чітко визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено його теоретичну основу та методи, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів. Представлено зв'язок роботи з науковими програмами й темами, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

Перший розділ дисертаційного дослідження «Теоретичні основи підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції», присвячений розв'язанню першого та другого завдань, відзначається змістовністю, концептуальною цілісністю та ґрунтовністю наукового аналізу. В підрозділі 1.1 авторкою здійснено міждисциплінарний огляд феномену саморегуляції з опорою на наукові здобутки психології, педагогіки, соціології та мистецької освіти. Дослідниця переконливо систематизує різні наукові підходи до трактування саморегуляції як багаторівневого процесу свідомого керування діяльністю, психоемоційними станами та поведінкою особистості, доводить її значення як системоутворювальної характеристики професійного становлення.

Доцільно відзначити послідовний перехід від загальнотеоретичного осмислення проблеми до її конкретизації у сфері вокально-виконавської практики. У підрозділі 1.2 авторка розкриває сутність вокально-виконавської саморегуляції, як інтегративного утворення, що поєднує психофізіологічні, когнітивні та художньо-виконавські компоненти. Обґрунтовано показано, що у

вокально-виконавській діяльності вона охоплює як контроль виконавських дій, так і здатність керувати дихальними, тілесними, емоційними процесами при збереженні цілісності художнього задуму.

Науково значущим результатом є розроблення компонентної структури вокально-виконавської саморегуляції, що відображає багатовимірність досліджуваного феномену та демонструє його взаємозв'язок із процесами професійного становлення майбутнього викладача вокалу. Особливо цінним є те, що кожен компонент не лише окреслено теоретично, а й розкрито через його функціональну роль у вокально-виконавській діяльності: мотиваційно-інтенційний компонент визначає внутрішню спрямованість на професійне самовдосконалення; пізнавально-пошуковий забезпечує інтелектуально-аналітичне осмислення вокального процесу; рефлексивно-регулятивний відповідає за контроль, корекцію та стабілізацію виконавських дій у процесі сценічної практики (с. 59-63).

Розв'язанню третього та четвертого завдань присвячено другий розділ дослідження «Методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції», який характеризується логічною цілісністю та концептуальною виваженістю. Його суттєвою перевагою є трактування дослідницею феномену вокально-виконавської саморегуляції, як цілісної особистісно-професійної якості, що інтегрує різні аспекти виконавської діяльності. Це дозволяє Бянь Наньнань розширити традиційне розуміння вокальної підготовки, акцентувати увагу на внутрішніх механізмах самоконтролю та саморозвитку майбутнього фахівця.

Вагомою сильною стороною розділу є обґрунтування комплексу взаємодоповнювальних наукових підходів (міждисциплінарного, аксіологічного, особистісного, антропологічного, праксеологічного, комунікативного, акмеологічного, синергетичного, холістичного), що забезпечує багатовимірне осмислення досліджуваної проблеми. Така поліаспектність зумовлює глибину аналізу та дозволяє розглядати вокально-виконавську саморегуляцію як складний динамічний, багаторівневий процес. Дослідниця переконливо демонструє взаємозв'язок зазначених підходів та їх методологічний потенціал.

Особливої уваги заслуговує логічно вибудована система принципів вокальної підготовки, серед яких виокремлено принципи індивідуалізації, естетизації освітнього процесу, цілісному впливу на різні сфери особистості, технологічності, розвитку стресостійкості та мотивації до саморегуляції, що відображають сучасні тенденції мистецької освіти.

Практична спрямованість розділу виявляється в чіткому визначенні педагогічних умов і доборі ефективного методичного інструментарію їх реалізації. Бянь Наньнань обґрунтовано три педагогічні умови, які послідовно охоплюють мотиваційно-ціннісні, когнітивно-пізнавальні і перформативно-рефлексивні аспекти підготовки, що свідчить про системність і поетапність запропонованої методики. Важливим є впровадження конкретних методів і прийомів (самоаналіз виконавської діяльності, ведення рефлексивних

щоденників, евристичні бесіди, моделювання індивідуального стилю саморегуляції тощо), що мають прикладне значення для професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу. Урахування психофізіологічних механізмів вокального процесу та їх взаємозв'язку з емоційними станами виконавця підсилює міждисциплінарний характер дослідження.

В третьому розділі дисертації представлено ретельно організовану експериментальну перевірку авторської методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції (п'яте завдання). Його безперечною перевагою є логічна узгодженість теоретико-методологічних засад із процедурою експериментальної роботи, що забезпечує переконливість отриманих результатів.

Заслуговує на схвалення чітко вибудований критеріально-показниковий апарат дослідження. Авторкою обґрунтовано три взаємопов'язані критерії – ціннісно-вольовий, гностично-індивідуальний та контрольо-рефлексивний, які репрезентують відповідні компоненти підготовленості. Особливо цінним є детальне розкриття показників і ознак кожного критерію, що дозволяє здійснювати діагностику досліджуваного феномену з високим ступенем диференційованості.

Варто відзначити різноманітність і доцільність використаного діагностичного інструментарію, що забезпечує об'єктивність і надійність результатів, а також дозволяє охопити як зовнішні, так і внутрішні прояви вокально-виконавської саморегуляції.

Перевагою розділу є змістовне наповнення формульованого етапу експерименту. Запропонована методика реалізується через чітко визначені педагогічні умови та етапи (саморегулятивно-орієнтаційний, когнітивно-розвивальний, перформативно-сценічний), що корелюють із визначеними компонентами вокально-виконавської саморегуляції. Бянь Наньнань демонструє високий рівень методичної культури, пропонуючи конкретні форми роботи: щоденники самоаналізу, тренінги самоконтролю, самооцінки, самокорекції, самонастроювання, майстер-класи, систему спеціальних вправ та само регулятивних етюдів.

Окремої уваги заслуговує практична спрямованість дослідження. Наведені приклади індивідуальної роботи здобувачів, опис динаміки їхніх станів, постановка коротко- і довгострокових цілей, а також моделювання індивідуального стилю вокально-виконавської саморегуляції свідчать про глибоке розуміння специфіки професійної підготовки вокаліста та її психологічних механізмів.

Переконливими є результати експериментальної перевірки, підтверджені кількісним і якісним аналізом. Виявлена позитивна динаміка рівнів підготовленості в експериментальній групі, а також статистична обґрунтованість отриманих змін засвідчують ефективність запропонованої методики. Загальні висновки висвітлюють результати дослідження, як отримані згідно поставлених Бянь Наньнань завдань. Зміст дисертації суттєво доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Дисертаційна робота Бянь Наньнань є добре структурованою, цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає встановленим вимогам щодо оформлення. Спільний викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень, висновків є чітким і доступним для сприйняття.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати, представлені Бянь Наньнань дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. Представлена дисертаційна робота присвячена актуальній темі формування вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів музичного мистецтва. У розділі 1 представлено компонентну структуру вокально-виконавської саморегуляції (мотиваційно-інтенційний, пізнавально-пошуковий та рефлексивно-регулятивний складники). Однак дискусійним є питання взаємозалежності цих компонентів у реальних навчально-виконавських умовах. Було б доцільно уточнити, який із компонентів може виступати провідним у різних етапах підготовки та сценічного виконання.

2. У роботі (п.2.1.) спостерігається певна непорядкованість у поданні принципів. Окремі принципи, наприклад технологічності, охоплюють декілька змістових позицій. У той же час принципи наступності та естетизації освітнього процесу бажано було би висвітлити докладніше.

3. На наш погляд, дослідниці слід було би приділити більше уваги компаративному аспекту. Так, докладне розкриття відмінностей між українськими та зарубіжними (зокрема китайськими) здобувачами, зокрема їх психофізіологічними відмінностями, особливостями традицій вокальної підготовки та саморегуляції могло підсилити порівняльно-педагогічний потенціал дослідження.

4. Було би доцільно конкретизувати механізм інтеграції міждисциплінарного та синергетичного підходів у практичній реалізації запропонованої методики. Зокрема, бажано уточнити, як ці підходи проявляються у змісті окремих завдань, тренінгів чи практичних вправ, та які конкретні зміни відбулися у навчальних дисциплінах унаслідок впровадження методики, зокрема щодо збагачення їх психологічним компонентом, що відповідає формуванню вокально-виконавської саморегуляції.

5. У тексті (п.3.1.) подано значну кількість показників та ознак вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів музичного мистецтва. На нашу думку, така деталізація ускладнює процедуру діагностики в реальних умовах освітнього процесу.

Висловлені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку, представлену до захисту, дисертації.

8. Загальний висновок

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота Бянь Наньнань на тему «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції» за своєю актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю отриманих результатів, а також повнотою їх висвітлення в опублікованих дисертанткою наукових працях відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Авторка дисертації, Бянь Наньнань, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Ірина БАРАНОВСЬКА